עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ה מהלכות בכורים הל' יב טוש"ע י"ד סי' שכג:

ח ב ג מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כ סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סי' פח סעיף א:

ט ד ה מיי' שם הל' כו סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סי' פט סעיף ב:

רבינו גרשום

נאכלת עם הזר על השלחן כו'. כלומר חלת חוצה לארץ אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים וגזרו חלת חו"ל משום חלת הארץ שלא יזלזלו בה וחזינן דלא גזרינן דנאכלת עם הזר על השלחן הכא נמי אי עוף לא הוה אסור מדברי תורה אלא משום דגזרה דבשר בחלב לא גזרינן שלא יהא נאכל עם (הזר) [הגבינה] על השלחן. א"ל אביי אי אשמעי' חלת חוצה לארץ בארץ דהביאה מחו"ל בארץ ובארץ נאכלת עם הזר על השלחן דלא גזרינן גזירה לגזירה איכא למשמע מינה דאין גוזרין גזירה לגזירה אבל הכא בחו"ל דנאכלת עם הזר על השלחן ליכא למשמע דאין גוזרין גזירה לגזירה דהאי דנאכלת עם הזר על השלחן בחו"ל היינו משום דליכא למיגזר משום חלת הארץ בארץ דזו בארץ וזו בחו"ל: ה"נ דגזרינן. כלומר דגזרינן העלאה אטו אכילה: גזירה שמא יעלה באילפס ראשון. כלומר היכא דרותח באור: א) אבל אכיל לא. כלומר באכילה מודו ב"ש לב"ה דלא נאכל עם העוף באפיקורן כו'. כשמפרש לקמן בלא קינוח הפה ובלא נט"י:

א) נראה דל"ל עוף וגבינה נאכלין באפיקורן כו' כדמפרש לקמן וכו'.

[א]נאכלת עם הזר על השלחן וניתנת לכל כהן שירצה אמר ליה אביי בשלמא אי אשמועינן חלת חוצה לארץ בארץ דאיכא למיגזר משום חלת הארץ דאורייתא ולא גזרינן איכא למשמע מינה אלא חו"ל משום דליכא למיגזר הוא אבל הכא אי שרית ליה לאסוקי עוף וגבינה אתי לאסוקי בשר וגבינה ומיכל בשר בחלב דאורייתא מתקיף לה רב ששת סוף סוף א)צונן בצונן הוא אמר אביי גזירה שמא יעלה באילפס רותח סוף סוף כלי שני הוא וכלי שני אינו מבשל אלא גזירה שמא יעלה באילפס ראשון:

מתני' ב)העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב"ש וב"ה אומרים [ב]לא עולה ולא נאכל א"ר יוסי זו מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה [ג]באיזה שולחן אמרו בשולחן שאוכל עליו אבל בשולחן שסודר עליו את התבשיל נותן זה בצד זה ואינו חושש:

גמ' רבי יוסי היינו ת"ק וכ"ת אכילה גופה איכא בינייהו דקאמר ת"ק בהעלאה קא מיפלגי באכילה לא פליגי ואמר ליה רבי יוסי אכילה גופה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה ג)והתניא ד)רבי יוסי אומר ששה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה וזו אחת מהן עוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב"ש ובה"א לא עולה ולא נאכל אלא ה)הא קמשמע לן מאן תנא קמא רבי יוסי ו)כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר [1]ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי תנא אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה [ד]בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי אייתו ליה גבינה אכל אייתו ליה בשרא אכל ולא משא ידיה אמרי ליה והא תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא אמר להו [ה]הני מילי בליליא אבל ביממא הא חזינא תניא בית שמאי אומרים מקנח ובית הלל אומרים מדיח מאי מקנח ומאי מדיח

אילימא

נאכלת. לכהן עם הזר ולא גזרינן דילמא שקיל זר מיניה ואכיל דהא אכילה גופה לא מיתסרא בה אלא משום גזירת אכילת חלת הארץ: **לכל כהן שירצה.** אפילו לעם הארץ שאין משמרה בטהרה מה שאין כן בחלת הארץ דכתיב (דה"ב לא) לתת מנת לכהנים למחזיקים בתורת ה' מחזיקים יש להם מנת ולא שאין מחזיקין י). אלמא דרבנן לא גזרינן העלאה אטו אכילה: **בשלמא אי אשמועינן חלת חו"ל בארץ.** שהביאה לארץ ואשמועינן דאע"ג דיש כאן חלה דאורייתא ואיכא למיגזר הא אטו הא דאי מסקת חלת חוצה לארץ (לארץ) אתי לאסוקי חלת הארץ ומיכלה הזר הוה איכא למשמע מינה א] מתניתין נמי אי לא דאכילת עוף דאורייתא לא הוה גזר העלאתו אטו אכילתו ולא אטו דבהמה אלא בחוצה לארץ טעמא משום דליכא למיגזר אטו שום איסור דאורייתא הוא: **אבל הכא.** אע"ג דלא איבעי לן למגזר העלאתו אטו אכילתו איכא למיגזר העלאתו אטו העלאת ואכילת בשר בהמה דכי מסיק להו היינו אכילה דאתי למיכלינהו בהדדי: **מתקיף לה רב ששת.** אפילו את"ל בשר עוף בחלב דאורייתא עדיין משכחת לה גזירה לגזירה דהא העלאה דרבנן משום אכילה ואכילה גופה דרבנן דהא סוף סוף צונן וצונן הוא ואפי' אכיל להו כי הדדי ליכא איסור דאורייתא דדרך בישול אסרה תורה: **גזירה שמא יעלה.** בשר בהמה עם הגבינה בתוך אילפס רותח דה"ל בישול: **מתני' ואינו נאכל.** עם הגבינה: **א"ר יוסי דבר זה כו'.** בגמ' פריך היינו תנא קמא: **בשולחן שאוכל עליו.** דאיידי דממשמשי ביה ידא אתי לאתנוחי זה ע"ג זה: **גמ' רבי יוסי אומר ו' דברים כו'.** יש אחרות הרבה אבל באלו ששה לא היו מודים לו חביריו שיהיו ב"ש מקילין ובית הלל מחמירין: **כל האומר דבר בשם אומרו.** והתנא שכח ולא הזכיר שמו בתחילה וחזר והזכיר שמו: **באפיקורן.** דרך הפקר שאינו נזהר בהן וכדמפרש: **הוא תני.** כך קבלה סדורה מרבו: **והוא אמר לה.** והוא פירשה מסברא שלו דמאי אפיקורן: **בלא קינוח הפה.** שאם אכל זה ובקש לאכול זה אין צריך ליטול ידיו ולקנח. אבל בבשר בהמה בעי קינוח כדלקמן שלא יהא נדבק כלום מן הראשון בחניכיו: **הא קא חזינן.** ידים ריקניות שאין דבוק בהם כלום:

אילימא

והיכא דליכא כהן קטן ששורפה ומפריש שניה נותנה לכהן טמא אפילו הוא זב דלא מפליג התם בשום טומאה ולא דמיא לחלה שניה בסמוכין לא"י דהתם לעולם צריך להפריש אבל ברחוקים אי איכא כהן קטן או גדול שטבל לקריו אין צריך להפריש חלה שניה כלל והיא קלה ביותר אלא שאסורה לזרים דלא אשכחן דשרי לה אלא לכהנים ונראה שאינה טובלת שהרי יש כמה מקומות דלא מפרשי לה כלל ואפילו ליכא כהן קטן ועל אותן מקומות יש קצת תימה אלא לפי שאינה טובלת וצריך לשומרה מלהאכילה לזרים נמנעו מלהפריש ושמא אפילו אינה מדמעת ואף על פי שהראשונה נראה קצת דמדמעת מדתניא בפרק רבי ישמעאל (מנחות דף סז.) תרומת עובד כוכבים בחו"ל אינה מדמעת דמשמע הא דישראל מדמעת מ"מ השניה שהיא קלה ביותר שמא אינה מדמעת וכמו שלא גזרו על תערובות דמאי כמו כן שמא לא גזרו בה כיון שהיא קלה כל כך: **וניתנת** לכל כהן שירצה. פירש בקונטרס דאפילו אינו מחזיק בתורת ה' יתנו לו חלת חוצה לארץ ואין נראה לר"י דהא הוו דומיא דהנהו ששונה אחר משנה זאת ואלו ניתנין לכל כהן שירצה כו' וחשיב בהדייהו הזרוע והלחיים והקבה ואמרינן לקמן בפרק הזרוע (דף קל:) שאין ניתנות למי שאינו מחזיק בתורת ה' לכך נראה לרבינו יצחק דהכא איירי בדליכא כהן חבר אי נמי איכא כהן חבר שהוא עשיר ואינו רוצה לקבל ואפילו רוצה לקבל כיון דאין צריך וזה ע"ה עני וצריך שמצווים להחיותו שאם לא יתנו לו יצטרכו לתת לו חולין וקמ"ל דיכול ליתן אע"פ שאין בקי בטומאה וטהרה ולא חיישינן שמא יאכלנו בימי טומאתו אבל חלת הארץ אינה ניתנת אלא לכהן חבר שישמרנה בטהרה אפי' ליכא עתה כהן חבר אל יתננה לכהן ע"ה אלא ימתין עד שיזדמן לו כהן חבר ח):

מתקיף לה רב ששת. לא אאביי קא פריך אלא ארב יוסף חבירו פריך כדפי' בקונטרס:

רבי יוסי היינו ת"ק. אבית הלל לא פריך ב]היינו ת"ק דהכי קאמר דבר זה מחלוקת ב"ש וב"ה ואין זה סתמא ואח"כ מחלוקת דב"ש במקום בית הלל אינה משנה ט):

עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא. תימה דהיכי פריך מגבינה אחר בשר אבשר אחר גבינה דרב יצחק גבינה ואח"כ בשר אכיל ולא דמי כדאמר בסמוך ויש לומר דהכי פריך דברייתא דאגרא משמע עוף וגבינה נאכלין באפיקורן בלי נטילת ידים ובלא קינוח הפה אבל שאר בשר בעי נטילה וקינוח הפה והיכי דמי אי בשר תחלה אפילו בנטילה וקינוח לא סגי עד סעודה אחריתי כדאמר בסמוך אלא לאו אגבינה תחלה י)והא דנקט הכא בשר וגבינה לא דק אלא גבינה ובשר לא ואגב דמזכיר בברייתא עוף תחלה נקט נמי הכא בשר תחלה וברייתא נקט עוף תחלה דאפילו עוף תחלה נאכל באפיקורן ור"ת מפרש וכן הלכות גדולות דאכל בשר אסור לאכול גבינה היינו בלא נטילה וקינוח אבל בנטילה וקינוח שרי אכל גבינה מותר לאכול בשר אף בלא נטילה וקינוח ומר עוקבא דלא אכיל עד סעודה אחריתי היינו בלא נטילה וקינוח אי נמי מחמיר על עצמו היה ולפירושו קשה מאי פריך הכא ארב יצחק וצ"ל לפירושו דלענין נטילת ידים אין חילוק בין בשר תחלה לגבינה תחלה ולגבי קינוח דווקא יש חילוק והעולם נהגו שלא לאכול גבינה אחר בשר כלל ואפילו אחר עוף ואע"ג דתני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן דמשמע עוף תחלה דילמא משום דסבר בשר עוף בחלב לאו דאורייתא ולא קיימא לן הכי ומיהו קשה ברייתא דאגרא כמאן אי כרבי יוסי הגלילי הא אף לכתחלה שרי לבשל ולאכול זה עם זה כדאמר לקמן (דף קטז.) דבמקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב ואי כר"ע הוה ליה למיתני חיה בהדי עוף ודוחק להעמידה כב"ש דאמרי העוף עולה ואינו נאכל ומיהו אשכחן נמי לרבי אלעזר בר' צדוק דתניא בתוספתא כב"ש אי נמי כר"ע ונקט עוף משום דשכיח והוא הדין חיה דהכי נמי קאמר לעיל הא עוף אסור מדאורייתא כמאן דלא כר"ע והוה ליה למינקט נמי חיה ור"ת מפרש טעמא דאגרא משום דעוף אינו נדבק בידים ובשינים וחניכים:

אילימא

מסורת הש"ס

א) [לקמן קז:], ב) שבת יג. עדיות פ"ה מ"ב, ג) [נ"ל והתנן], ד) [עדיות פ"ה מ"ב], ה) [דוגמתו בשבת קג.], ו) מגילה טו. אבות פ"ו מ"ו [נדה יט:], ז) [סנהדרין ל:], ח) [וע"ע תוס' בכורות כז: סד"ה וכי הואה], ט) [ברכות לו:], י) [עי' מהר"מ שהאריך בד"ז],

◆

תורה אור השלם

1. וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכַי וַיַּגֵּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי:

אסתר ב כב

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה בשלמא אי וכו' איכא למשמע מינה למתני' נמי וכו' כצ"ל:

ב] תוס' ד"ה ר"י וכו' לא פריך היינו ת"ק. נ"ב היינו משנה דלעיל:

◆

מוסף רש"י

העוף עולה עם הגבינה על השלחן. שאוכל עליו מותר להניח בשר העוף אצל הגבינה, דקסברי בית שמאי בשר עוף בחלב לאו דאורייתא, ולא גזרי העלאה אטו אכילה, ואינו נאכל. עמו (שבת יג.).